

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КООМДУК ТЕЛЕРАДИОБЕРҮҮ
КОРПОРАЦИЯСЫНЫН
РЕДАКЦИЯЛЫК САЯСАТЫ
(ПРИНЦИПТЕРИ)**

КИРИШ СӨЗ

Кыргыз Республикасынын Коомдук телерадиоберүү корпорациясы (мынданары–КТРК) мамлекеттик, жеке, коммерциялык, диний жана башка кызыкчылардан көз карандысыз жалпы улуттук коомдук маалымат каражаты болуп саналат. КТРК анын ишин жөнгө салган жана жарандардын укуктарын аныктаган Кыргыз Республикасынын башка мыйзамдарына, анын ичинде Кыргыз Республикасынын Конституциясына, ошондой эле, төмөндө саналган мыйзамдарга, “Кыргыз Республикасынын Коомдук телерадиоберүү корпорациясы жөнүндө декретке ылайык коомдун жана жарандардын кызыкчылыгына миссиясын аткарат;

- 1992-жылдын 2-июлундагы “Кыргыз Республикасынын жалпыга маалымдоо каражаттары жөнүндө” мыйзамы;
- 1997-жылдын 5-декабрындагы “Кыргыз Республикасынын журналисттин кесиптик ишмердигин коргоо жөнүндө” мыйзамы;
- 1996-жылдын 8-майындагы “Кыргыз Республикасынын Жарандык кодекси”;
- 1997-жылдын 1-октябрындагы “Кыргыз Республикасынын Кылмыш кодекси”;
- 1997-жылдын 5-декабрындагы “Кыргыз Республикасынын маалымат алуунун эркиндиктери жана кепилдиктери жөнүндө” мыйзамы;
- 2006-жылдын 28-декабрындагы “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын карамагындагы маалыматты алуунун кепилдиктери жөнүндө” мыйзамы.

Кыргыз Республикасынын Коомдук телерадиоберүү корпорациясы медиа керектөөчүлөргө маалымат, программаларды берип, кызмат көрсөтүү маалында эң бийик редакциялык жана этикалык стандарттарды туу тутуп, сөз эркиндиги менен журналисттик жоопкерчиликтин ортосундагы балансты кармайт.

Бул документ эң бийик редакциялык жана этикалык стандарттарга жооп берген сапаттуу материалдарды жасоо максатында редакциялык татаал маселелерди чечүүдө КТРКнын кызматкерлерине жардам берүүгө багытталган. Редакциялык көз карандысыздык жалпы улутка тараган коомдук телерадиоберүүчү катары КТРКнын ролунда маанилүү фактор болуп саналат. Дал ошондуктан КТРКда программаларды

даярдап, жасап, чыгарып, ободо алып барган КТРКнын бардык кызматкерлери үчүн редакциялык саясатты түшүнүү жана аны кармануу милдет болуп эсептелет. Ошондой эле, тыштан даярдалып келип, КТРКнын обосунда жайгаштырылган материалдарга да мунун тиешеси бар.

Бул документ ошондой эле медиа продукциянын мазмундук сапатын дайыма жакшыртуу максатында КТРКнын медиа контентине дайыма баа берүүчү курал болуп эсептелет.

Редакциялык саясат КТРКнын редакцияларынын ой-пикир, сунуштарын эске алып, КТРКнын Байкоочулар кеңешинин чечими менен бекитилет жана ал зарылдыкка жараша өзгөртүлүп турат.

КТРКНЫН РЕДАКЦИЯЛЫК ПРИНЦИПТЕРИ

КТРКнын кызматкерлери медиа контентти чыгаруу боюнча өзүнүн ишиндетөмөнкү редакциялык принциптерди карманат:

КООМДУК КЫЗЫКЧЫЛЫК

КТРК аудиториянын кызыкчылыктарын эске алуу менен талдоонунмаанилүү үлүшүн камтыган жана теманы ачкан коомдук маанилүү керектүү маалыматты берет. КТРКнын программалары медиа керектөөчүлөрдүн укуктарына жана талаптарына жооп берген коомдук маанилүү темаларды чакылдырып, аны менен бирге коомдук талкуулардын эфирге чыгуусуна шарт түзөт. Маанилүүлүктүн принциби жана коомдук кызыкчылык аудиториянын арасында медиа ченемдерди өткөрүү жана аудитория менен болгон байланыш кайтарымына жетүү жолу менен аныкталат.

КЕСИПКӨЙЛҮК

КТРК медиа керектөөчүлөр жана адистер тарабынан коюлган эң жогоркуталаптарга жооп берүү максатында, сапаты тарабынан эл аралык стандарттарга жооп берген медиа контентти өндүрөт жана чыгарат.

РЕДАКЦИЯЛЫК КӨЗ КАРАНДЫСЫЗДЫК

КТРК мамлекеттик органдардын кызыкчылыктарына жана жекекызыкчылыктарга көз карандысыз. КТРКнын аудиториясы КТРКнын мазмуну саясий да, коммерциялык да, жеке адамдардын да таасирине кириптир болбой тургандыгына ынанат.

ОБЪЕКТИВДҮҮЛҮК

Маалымат жана аналитикалык программаларды чыгарууда КТРКфактыларды жана комментарийлерди так чектөө менен ишенимдүү булактардын фактыларына жана маалыматтарына негизделген объективдүү контент түзөт. КТРКнын маалыматтык программаларында журналисттин жеке пикири берилбейт, аудиториянын кызыкчылыктарын эске алуу менен окуялар жана фактыларды объективдүү, бурмалабай чакылдырууга умтулат.

ТАКТЫК ЖАНА КАЛЫСТЫК

КТРК такталбаган, текшерилбеген же жалган маалыматка орун бербейт. Болгон окуя жөнүндө маалымат берүү үчүн КТРК кызматкерлери фактыларды, маалымат булактарын текшерешет жана неизсиз чайкоочулуктан качуу менен тастыкталган маалыматты гана беришет.

Маалыматты топтоодо жана берүүдө КТРК кызматкерлери ккалыстык принцибин карманышат. Калыстык принциби программалардын мазмундук жаатындагы ырааттуулукта көрүнөт, бул бирдей кабыл алынган чечимдерде жана бирдей жагдайларда ар башка адамдарга жана окуяларга болгон мамиледе билдирилет.

ПИКИРЛЕРДИН АР ТҮРДҮҮЛҮГҮ

КТРК өз берүүлөрүн коомчулуктагы ар кандай коз-караштарды, ой-пикирлерди эске алуу менен ар тараптуу чагылдырып, жүзөгө ашырат. Маалымат жана талдоо программаларын даярдоодо эң маанилүү көз караштарды тандап алуу менен, акыйкат жана ачык-айкын берүүгө умтулат. Коомчулукта кайчы пикирлерди жаратып, карама-каршылыкты туудурган, талаш-тартыш маселелерди чагылдырууда КТРК окуяга катышкан эк тараптын тең пикирин жана көз карашын берүүгө аракеттенет. Талаш-тартыштуу маселеге катышкан бардык тараптароз ойлорун билдирүү үчүн обо убактысынан бирдей мүмкүнчүлүктө пайдалана алышат.

ТЕМАЛАРДЫН АР ТҮРДҮҮЛҮГҮ ЖАНА ТЕҢЧИЛИК ПРИНЦИБИ

КТРК Кыргыз Республикасынын бүткүл калкынын кызыкчылыгын эске алуу менен, берүүлөрдүн кеңири түрүн (ар кыл багыттагы) сунуш кылат. Анда өлкөнүн этникалык, улуттук жана маданий ар түрдүүлүгүнө да маани берилет. Ошондой эле, КТРК кайсы бир тараптын кызыкчылыгы үчүн, кимдир бирөөгө залакасын тийгизе турган материалдарды обого берүүдөн баш тартат.

АУДИТОРИЯНЫН АЛДЫНДАГЫ ЖООПКЕРЧИЛИК ЖАНА КООМЧУЛУК МЕНЕН БАЙЛАНЫШ

Коомчулуктун пикири эске алуу программа түзүүдөн тышкары, каналдын материалдарынын сапатын, айкындыгын, тактыгын камыздоо үчүн маанилүү. Буга байланыштуу КТРКнын кызматкерлери жана Байкоочулар кеңеши аудиториянын алдында өз милдеттеринин аткарылышы жана аны менен байланыш механизмдеринин түзүлүшүүчүн жооп беришет. Коомдук телерадиоберүү корпорациясынын негизи болуп медиа керектөөчүлөрдүн ишеними саналат.

МАЗМУНУ

1. ИШЕНИМДҮҮЛҮК ЖАНА КАЛЫСТЫК	6
2. ОБЪЕКТИВДҮҮЛҮК ЖАНА ПИКІРЛЕРДИН АР ТҮРДҮҮЛҮГҮ	7
3. РЕДАКЦИЯЛЫК КӨЗ КАРАНДЫСЫЗДЫК ЖАНА КЕСИПКӨЙЛҮК ..	8
4. УЛУТТУК КЫЗЫКЧЫЛЫК ЖАНА ЖЕКЕ ТУРМУШ	9
5. КООМДУК КЫЗЫКЧЫЛЫК ЖАНА ЖЕКЕ ТУРМУШ	9
6. БАЛДАР	11
7. ДИН	11
8. САЯСИЙ МАСЕЛЕЛЕРДИН ЧАГЫЛДЫРЫЛЫШЫ. ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР	11
9. АУДИТОРИЯНЫН АЛДЫНДАГЫ ЖООПКЕРЧИЛИК ЖАНА КООМЧУЛУК МЕНЕН БАЙЛАНЫШ	12
10. ЖОЛ БЕРИЛБЕЙ ТУРГАН АРАКЕТТЕР	12

1. ИШЕНИМДҮҮЛҮК ЖАНА КАЛЫСТЫК

Медиа материалдарды даярдоодо ишенимдүүлүк жана калыстык КТРКнын негизги редакциялык баалуулуктары болуп саналат. КТРК берген маалымат биринчи булактан алынат, далил негизинен ээ болот, фактыларды жана комментарийлерди так чектөө аркылуу кылдат текшерилет жана жеткиликтүү тилде медиа керектөөчүгө чыгарылат. Эгерде маалымат карама-каршылыктуу болсо, КТРК окуяларга түздөн-түз тиешеси бар булактардан алынган маалыматты ага эгедер булактардын талдоосу жана комментарийи менен берет.

Маалыматты чогултууда жана берүүдө КТРК кызматкерлери калыстык принцибин карманышат. Ал берүүлөрдүн мазмунунун ырааттуулугунда көрүнөт жана бирдей кырдаалдарда ар башка адамдарга жана окуяларга бирдей мамиле аркылуу билдирилет.

Материалдарды (аудио-визуалдык, сүрөт, видео же башка документтерди) кураштырууда жана редакциялоодо, анын ичинде окуяларды болгонундай берүүдө аудиторияны адаштырбас үчүн КТРК окуянын маанисинин бурмаланышына жол бербейт. КТРКнын жаңылыктар кызматы керектөөчүлөрдү адаштырбаш үчүн, кайсы бир окуя “дал ушундай болгон”-деп бүтүм чыгарбайт.

КТРК үчүнчү тараптар тарабынан берилген материалды анда камтылган маалымат ынанымдуу, ишенимдүү болсо, редакциянын принциптерине ылайык келгенде гана пайдаланылат. Бул пункт экономикалык/каржылык божомолдорго, статистикалык маалыматтарга, изилдөө жана социологиялык сурамжылоолорго, аба ырайынын божомолдоруна ж.б. тиешелүү. Саламаттык сактоого жана кылмыштуулукка байланыштуу маалыматты берүүдө медиа керектөөчүлөргө өз тыянактарын чыгарууга мүмкүнчүлүк түзүш үчүн, ушул тармактагы маселелердин контекстин, өнүгүү ана өзгөрүүлөрдү көрсөтүшү зарыл. Ошентип, КТРК окуялар жөнүндө маалымат гана бербестен, маалыматтын жана ой-пикирлердин ынанымдуу, компетенттүү булактарын пайдалануу менен болгон окуянын себептери тууралуу да маалымдайт.

КТРК саясий же башка коомдук окуялар жөнүндө коомдук пикирди сурамжылоонун демилгечиси, заказ берүүчүсү жана/же аткаруучусу боло албайт. Саясий же коомдук башка маселелер жөнүндө коомдук сурамжылоонун жыйынтыктарын жарыялоодо КТРК аларды өткөрүүнүн жолдору жана ыкмалары жөнүндө да маалымат берет. Ал маалыматтар төмөнкүлөргө тиешелүү болушу мүмкүн: сурамжылоо өткөрүлгөн убакыт, сурамжылоого катышкандардын саны, маалымат топтоо жолу, сурамжылоо өткөрүлгөн аймак же аймактар. Мүмкүн болуучу катачылыктарга баа берүү, сурамжылоого заказ берүүчүлөр.

Телекөрсөтүүдө жана радиоободо архив материалдарды пайдаланууда жана аларды кайталоодо жазылган жылын жана мурда качан кеткендигин көрсөтүү зарыл. Эгер материалдарда ката кетсе, КТРК андай болгонун так жана токтоосуз көрсөтүү менен каталарды изин суутпай оңдоп, маалыматтын эмнеси туура эмес берилгенине

коомчулуктун көңүлүн буруп, аны тактайт. Аны менен КРКнын коомдо ынанымдуу болууга умтулганы көрсөтүлөт. Алар жөнүндө туура эмес маалымат берилген катталган уюмдарга (юримдикалык жактарга) же жеке адамдарга аны төгүндөөгө укук берилет. Алардын каяша жооптору фактыларды төгүндөө менен чектелип, акысыз жана мүмкүн болушунча тез арада билдирилет.

КТРК каяша жоопту таркатуудан төмөнкү учурларда баш тартууга укуктуу:

- эгерде каяша жооп талаш туудурган фактыларды төгүндөө менен гана чектелбесе;
- эгерде каяша жооп өтө эле узун болсо;
- эгерде катталган уюм (юримдикалык жак) же жеке адам өзүнүн мыйзамдуу укуктары же кызыкчылыктары бузулганын далилдей албаса;
- эгерде төгүндөө жөнүндөгү талап - талаш-тартыш туудурган маалымат берилгенден эки айдан ашык убакыт өткөндөн кийин гана коюлса.

2. ОБЪЕКТИВДҮҮЛҮК ЖАНА ОЙ-ПИКИРЛЕРДИН АР ТҮРДҮҮЛҮГҮ

КТРК программалардын кеңири түрлөрүн сунуштап, аларды – ар түрдүү темаларды чагылдыруу жана маданий түркүндүүлүктү эске алуу менен өлкөнүн жалпы калкынын кызыкчылыгында жана мамлекеттин бүткүл аймагына таратат. Көрүүчүлөр арасында өткөрүлгөн сурамжылоолордун жыйынтыктарына таянуу жана өлкөнүн бардык аймактарынын кызыкчылыктарын эсепке алуу менен турмуш чындыгын чагылдырган медиа продукция сунушталат. КТРКкайсы бир темаларга артыкчылык бербестен (мисал үчүн, социалдык же маданий темаларга карганда, саясий окуяларга көбүрөөк көңүл буруп), ар башка темаларды бирдей өлчөмдө чагылдырат. Объективдүүлүк жана пикирлердин ар түрдүүлүк принциби программалардын бардык түрлөрүндө-теле, радио, он-лайн ж.б. тармактарда сакталат. Бул эрежеге карама-каршылыктуу саясий жана экономикалык маселелерди, ошондой эле, мамлекеттин учурдагы коомдук саясатына тиешелүү негизги окуяларды чагылдырганда өзгөчө көңүл бурулат. Талаш-тартыштуу маселелерди чагылдырууда КТРК ой-пикирлердин ар түрдүүлүгүн камсыз кылып, эч кимди сыртта калтырбай, каршылашкан тараптардын ар биринин пикирин чагылдырууга умтулат. Карама-каршылыктуу маселелер боюнча бардык тараптар өз турумун билдирүү үчүн ободо бирдей өлчөмдөгү убакытка ээ болууга укуктуу. Бирок өзгөчө зарыл болгон учурларда, КТРК маселенин кайсы бир өңүттөн каралышын сунуш кылуу, же, эгер редакциянын ага маанилүү жүйөсү болсо, бир гана тараптын пикирин билдирүү менен чектелүү укугуна ээ. Андай болгон учурда, эгерде экинчи тараптын каяшасы бар болсо, аны обого чыгарууга ал тарапка мүмкүнчүлүк берилет.

Адамдардын абийирине, беделине же иш билгилик кадыр-баркына шек келтирген маалыматтарды КТРК чыгарбайт. Расмий күнөө коюу маалыматтарды обого чыккан учурларда КТРК экинчи тарапка өз пикирин ошондой эле өлчөмдө айтууга мүмкүнчүлүк берет. Эгерде каршылашкан тараптардын бири өз пикирин айтуудан баш тартса, анын баш тарткандыгы жөнүндө сөзсүз берүү же уктуруу учурунда билдирилет. Пикири же көз карашы медиа керектөөчүлөргө зыян келтириши мүмкүн болгон адамдардын маектерин обого чыгаруу зарылдыгы чыккан учурда, ал тууралуу чечим кабыл алуу үчүн, андай материал накта коомдук кызыкчылыкта экендигине КТРК ынанууга тийиш.

КТРК кызматкерлери маалымат жана талдоо программаларында эч бир тарапка тартпай, орто турумду каарманат, маалымат материалдарында өздөрүнүн жеке пикирлерин билдирбейт жана аудиториянын кызыкчылыктарын эске алуу менен окуялардын же фактылардын ырастыгы жана тууралыгы үчүн жоопкерчилик тартат. Атап айтканда, КТРК журналисттери жана алып баруучулар- алар Коомдук телерадиоберүү корпорациясынын өкүлү жана алардын айтканы эл тарабынан КТРКнын пикири болуп саналаарын, маалыматтын кабыл алынышына жана объективдүүлүгүнө алар белгилүү бир ченемде таасир тийгизип жатканын түшүнөт. Маалыматтык жана талдоо программаларында кайсы бир түзүлгөн кырдаал же окуя жөнүндөгү пикирлер же баа берүүлөр –маалыматка ээ булактардын өкүлдөрүнөн, окуялардын катышуучулары же байкоочулары тарабынан айтылат.

Адистердин, эксперттердин, окумуштуулардын жана башка адамдардын пикирлерине шилтеме жасоодо КТРК алардын ким экендигин көрсөтөт. Материалдарды даярдоодо КТРК кызматкерлери окумуштуулар чөйрөсүнүн, кесипчилик, коомдук жана башка уюмдардын өкүлдөрүнүн пикирлери же маалыматы дайыма эле тең салмактуу, ынанымдуу боло бербегендигин түшүнөт.

3. РЕДАКЦИЯЛЫК КӨЗ КАРАНДЫСЫЗДЫК ЖАНА КЕСИПКӨЙЛҮК

Коомдук телерадио берүүнүн кадыр-баркы КТРКнын редакциялык көз карандысыздыгына жана кызматкерлеринин кесипкөйлүгүнө негизделет. Материалдарды даярдоодо жана берүүдө ал материалдын даярдалып, обого чыгышына саясий, коммерциялык жана жеке башка кызыкчылыктар таасир кылбаганына аудитория ишенгидей болушу керек.

Жарнама- форматы, мүнөзү жана мазмуну боюнча жаңылыктардан так ажыратылууга тийиш. Жарнамаларды окууга белгилүү журналисттер жана жаңылыктардын алып баруучулары катыштырылбайт.

КТРК-коомдук кызыкчылыкты албаганда мамлекеттик, жеке, коммерциялык, саясий, диний жана башка кызыкчылыктарга көз каранды эмес. КТРКнын редакциялык саясаты объективдүүлүк принциптерин карманат. Негизги максаты болуп жарандар өлкөдө, региондо, дүйнөдө болуп жаткан окуялар жөнүндө өз пикирин калыптандырышы үчүн өздөрү каалаган маалыматты ала алышат. Ошондой эле, сапаттуу билим берүү, маданий, тарбиялык жана оюн-зоок программаларды камсыз кылат. КТРК редакциялык саясатына туура келген материалдарынын тематикасын жана багытын өз алдынча аныктайт. Мамлекеттик бийлик алмашканда, анын ичинде өзгөчө кырдаал учурунда массалык же башка толкундоолор КТРК ишине, редакциялык көз карандысыздыгына таасирин тийгизе албайт.

КТРК жана анын кызматкерлерине маалымат берүүлөрүн даярдоодо жеке менчик жана мамлекеттик уюмдардан, же адамдардан акчалай сый алууга жол берилбейт.

Жарнама башка маалыматтардан айкын аныкталып, чектелүүгө тийиш. Башка, жарнама эмес материалдар өзүндө жарнамалык маалыматты камтыбаш керек.

КТРКнын кызматкерлери жеке менчик жана мамлекеттик уюмдардын, же физикалык жана юридикалык жактардын ишмердигин, товарын, кызмат көрсөтүү шарттарын чагылдырууда көмүскө жарнама даярдоого акчалай сый көрбөйт.

Болбосо, КТРКнын кызматкерлери маалымат жана талдоо берүүлөрүндө жарнамалык материалдарды маалыматтан айкын аныктап, өзгөчө рубрика же атайын белгилер, шрифттер аркылуу, же дагы башка жолдор менен бул материалдардын коммерциялык мүнөзүн көрүүчүлөргө билдириши керек.

КТРК берүүлөрдү даярдоодо эл аралык деңгээлге жооп берүүгө умтулуп, көрүүчүлөрдүн эң бийик табит-талаптарын канааттандырууга аракет кылат. Ар бир берүүнү даярдоодо КТРКнын кызматкерлери тандалган теманы так билип, ийине жеткире иликтөөсү абзел.

КТРКнын медиа материалдарында кемсинткен, ыплас сөздөрдү пайдаланууга жол берилбейт жана көрүүчүгө түшүнүктүү, баардык жагынан сапаттуу адабий тил колдонулат.

4. УЛУТТУК КЫЗЫКЧЫЛЫКТАР ЖАНА ТЕҢ УКУКТУУЛУК ПРИНЦИПТЕРИ

КТРК берүүлөрдүн программасын түзүүдө, мамлекеттин улуттук идент-түүлүгүн калыптандырууда этникалык көп түрдүүлүктү эске алат.

Коомдук телерадиокорпорация Кыргыз Республикасынын жалпы калкынын кызыкчылыгындагы маалыматтык, агартуучулук, оюн-зоок берүүлөрүнүн кеңири түрүн өлкөнүн баардык аймактарына тарттуулайт.

5. КООМДУК МААНИСИ БАР КЫЗЫКЧЫЛЫК ЖАНА ЖЕКЕ ТУРМУШ

Коомдук мааниге ээ маселелерди иликтөөдө жана чагылдырууда Кыргыз Республикасынын жарандарынын жеке турмуш укугун бузбастан жана чектебестен КТРК сөз эркиндиги укугун пайдаланат. Окуялардын чыны менен коомдук мааниси болгондо гана, тастыкталган, далилдери бар фактыларды колдонуу менен чагылдырат.

Коомдук мааниси бар кызыкчылык деп: кылмыштар, коррупция фактылары, жалпы коомдук кызыкчылыкка каршы жүрүм-турумдар, жорук-жосундар, иш билбестик жана жарандардын ден соолугуна, өмүрүнө кооптуу-коркунучтуу кырдаалдар жана аталган маселелер боюнча бурмаланган маалыматтарды таркатууну алдын алуу эсептелинет.

КТРК жарандардын жеке жашоосундагы алардын укугун сыйлоо менен адамдардын турмушуна түз кийлигишүүгө жол бербейт. Тартылган материалдар коомдук мааниге ээ болуп, же коом үчүн кызыкчылык туудурганда гана көрсөтүүгө жол берет. Мындай материалдарды элге жарыялоонун алдында КТРК кызматкерлери үчүнчү тараптын укуктары бузулбашын да текшерүүлөрү абзел. КТРК шектүү деп саналган, күнөөлөнгөн же соттолгон адамдарга карата бир жактуу эмес, калыс принципти карманышы керек, ошондой эле, маалымат булактарынын жана жарандардын аттарынын жашырындуулугун да камсыз кылуусу шарт.

КТРК кызматкерлери соттун тиешелүү чечими чыкмайынча тигил же бул адамды кылмышкер деп атай албайт. Материалдарды даярдоодо КТРК кызматкерлери кылмыш жасады деп шек саналган адамдардын аты-жөндөрүн, сүрөттөрүн элге жарыя кылууну токтото турууга тийиш. Ал эми белгилүү инсан болуп калса, иденттүүлүгүн өзү ачкан учурда, же мыйзамдарда каралгандай гана иш аракеттерди көрүшү керек.

Аудио жана видео жаздыруулар менен жеке менчик жайларда алардын ээлеринин уруксатысыз жүргүзүүгө жол берилбейт. Анткени жеке менчик же коомдук жайларда ар бир адам өзүн башкалардын көзүнө урунбайм дешке укугу бар. Коомдук жайларда (аэропорттор, темир жол станциялары, супермаркеттер, базарлар ж.б.) аудио-видео жазууларын жүргүзүүдө жеке турмушка кийлигишүүгө жол берилбейт. Көпчүлүккө таанымал жаңылыктын предмети/объектиси болгон КР жарандары өздөрүнө жалпыга маалымдоо каражаттарынын көңүлүн бурдурууга жана алар ЖМК тарабынан өздөрүнө суроолор берилишин күтүүгө акылуу. Саламаттыкты сактоо, билим берүү (жашы жете элек балдар окуган мектептер) тутумдарынын, пенитенциардык тутумдун (абактар, колониялар) мекемелерине карата жеке турмушка кийлигишүүнү чектөө өзгөчө мааниге ээ, мындай жерлерде эки түрдөгү макулдукту алуу зарыл: материалдарды чогултууга жана аларды андан ары элге жарыялоого.

КТРК кызматкерлери маалыматтар бурмаланып кетпеш үчүн алрды топтоп жазуу аппараттарын пайдаланууга укуктуу. Бирок маселени териштирүү үчүн алдын-ала уруксат албай туруп жазылып алынган маалымат, коомдук кызыкчылыкты туудурган башка материалдарды албаганда, ЖМК аркылуу берүү үчүн пайдаланышы мүмкүн эмес. Журналисттер маек алууда, анын ичинде, телефонго жаздырып жатса, же байланыштын электрондук каражаттары аркылуу да КТРК кызматлери маалымат алып жаткан болсо тиги же бул адамга маектешүү жазылып жатканын, ал маалымат ЖМК аркылуу пайдаланыла тургандыгы жөнүндө алдын-ала эскертүүсү керек.

КТРК өлкөнүн, биримдиктин, жарандык ынтымактын сакталышына жана бекемделишине көмөктөшөт. Ушул максатта КТРК кызматкерлери өлкөдөгү жана Борбордук Азия аймагындагы жана андан тышкары дагы этникалар аралык мамилелерди, талаш-тартыштарды же жаңжалдарды чагылдырууда өтө этият болушу абзел. Этникалар аралык талаш-тартыштарды же жалжандарды талдоодо КТРК кызматкерлери болуп жаткан окуяны анын кийинки боло турган кесепетинен так ажырата билүүгө, квалификациялуу эксперттердин пикирлерин пайдаланууга тийиш. Эксперттер өздөрүнүн талдоосунда фактыларга гана таянышат. Этникалар аралык жаңжалдарды же жек көрүүлөрдү козгоого багытталган мүмкүн болуучу манипуляциядан качуу максатында КТРК кызматкерлери ушул окуялар жөнүндөгү аалыматтарды кайрадан текшерип көрүүгө милдеттүү.

КТРК кызматкерлери ушул окуялар жөнүндөгү маалыматтарды кайрадан текшерип көрүүгө милдеттүү.

Террордук актыларды же террордук уюмдардын ишин чагылдырууда КТРК редакциялары чыгарыла турган материал кандай кесепеттерге алып келиши мүмкүн, анын ичинде материал түздөн-түз зомбулукка алып келбейби; зомбулук кылмыштарды жасоого чакырбайбы-ушуну эске алышы абзел. Эгерде материал зордук-зомбулукка, кылмышка тиешелүү болсо КТРК мындай материалдарды кабыл алуудан баш тартат. Террордук уюмдарды же террордук актыларды чагылдырган

берүүлөр формасы боюнча мамлекеттин бүтүндүгүнө же коопсуздугуна түздөн-түз коркунуч түзө тургшан кылмыш же аракет жасоого чагырбай же себеп болбой тургандай болушу керек.

КТРК жашы жете электер, кылмыш курмандыгы болгондор, табигый кырсыктан жана катастрофалардан жабыр тарткандар жөнүндө материалдарды даярдоодо өзгөчө сак болот. КТРК сенсациялуу окуялардан, зомбулук көрүнүштөрдөн жана мыкаачылыкты көрсөткөн сүрөттөөлөрдөн баш тартат. Зордук-зомбулукка байланышкан кылмыш окуяларын чагылдырган берүүлөр алардан жабыр тарткан адамдардын жана алардын туугандарынын беделине залалын тийгизбегендей болушу керек. Ушундай кылмыштарды чагылдырууда КТРК кайсы принцип алгылыктуу келерин аныктайт: коомчулуктн маалымат алуу кызыкчылыгыбы же жабырлангандардын кызыкчылыгы жана алардын жеке турмушка укугу бар экениби-ушуну эске алат.

Кылмыш окуяларын, антисоциалдык жүрүм-турумдарды жана/же сот процесстерин чагылдырууда КТРК фактыларды контексте берет. Таратылган маалымат аудиторияда кылмыштуу окуялардын же антисоциалдык жүрүм-турумдардын курмандыгы болуп калуу мүмкүн экендиги жөнүндө жалган түшүнүктү жана коркунучту жаратпашы керек. КТРК кызматкерлери ушундай процесстерге каташкан жарандардын аттарын же алар жөнүндө жеке мүнөздөгү так маалыматтарды аныктоодо алардын өздөрү ушул иштер боюнча эл алдында өздөрү тактоо бергенден кийин гана негиздүү болорун аңдашат. Мындай учурларды чагылдырууда КТРК кызматкерлери шек саналгандарга, айыпталуучуларга жана соттолгондорго калыс кароо принцибинде турат, ошондой эле, жарандардын кандай кылмыштан кийин болбосун өзүн калыбына келтирүү укугу бар экендигин эске алат. КТРК кылмыш жасагандыгы үчүн соттолгон же кылмыш жасады деп күнөөлөнгөн жарандардын туугандарын же досторун алардын макулдугусуз элге билдирип, ачпайт. Кылмыш жөнүндө материалдарды жарыя кылууда шек саналган адамдын же кылмышкердин кайсы бир диний, этникалык же башка азчылыкка таандыктыгы бул-маалымат окуянын өнүгүшүн түшүнүү үчүн манилүү болуп саналган учурда гана эске салынат.

6. БАЛДАР

КТРК кызматкерлери БУУнун 1989-жылдагы Конвенциясынын балдардын укуктарына тиешелүү принциптерин жетекчиликке алат. КТРК кызматкерлери балдарга байланышкан маселелерди чагылдырууда өзгөчө кылдат болууга тийиш. Коомдук телекөрсөтүү балдаручун билим берүү , агартуу жана аларды өнүктүрүү жаатында медиа продукцияларды даярдайт, ошондой эле, ал балдарга курчап турган чөйрөнү таанууга мүмкүнчүлүк түзөт. Медиа продукцияны даярдоодо жана берүүдө КТРК жашы жете элек балдарга эмоциялык жана дене коопсуздугун камсыз кылат. КТРК кызматкерлери жашы жете элек балдардын мүнөздөрүн жана/же пикирлерин пайдаланууда милдеттүү түрдө алардын ата-энелеринин, багуучуларынын же мыйзамдуу өкүлдөрүнүн уруксатын алышат. Мыйзамсыз аракеттерге тиешеси бар, зомбулук менен байланышкан окуяларга катышкан жашы жете элек балдардын аттарын атоого (же аларды таанууга мүмкүнчүлүк берген белгилерин көрсөтүүгө) жол берилбейт.

7. ДИН

КТРК адамдын негизги укуктарын жана Кыргыз Республикасынын жарандарынын динди эркин тутууга конституциялык укугун сыйлайт. Ошол эле мезгилде балдарды, өспүрүмдөрдү жана тез таасирленүүчү адамдарды кимдир бирөөлөрдүн таасиринен коргоо жана башкалардын диний агымдар жөнүндө маалыматтарды туура жана калыс чагылдырып кайсы бир диндин өкүлдөрүн экинчи диндин өкүлдөрүнөн жогору койбойт. Диний маселелерге байланышкан материалдарды даярдоодо КТРК материалдын максатын так аныктайт жана кайсы бир диний агымды пропагандалоого жана ага кошулууга үндөөгө жол бербейт.

8. САЯСИЙ МАСЕЛЕЛЕРДИ ЧАГЫЛДЫРУУ. ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР

КТРК айрым бир мамлекеттик органдарга артыкчылык жагдай түзүп берүүдөн качып, мамлекеттик бийликтин бардык булактарынын ишин бирдей деңгээлде чагылдырат. Мамлекеттик органдардын ишин чагылдыруу аркылуу КТРК мыйзамдардын, ченемдик актылардын, мамлекеттик органдардын милдеттеринин аткарылыш процессине өзгөчө көңүл бурат. Ар түрдүү чечимдердин/аракеттердин, анын ичинде мыйзамдардын жана ченем актыларынын кабыл алынышына алып келген себептерди, алардын аткарылышын чагылдырат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин, Өкмөтүнүн, Президентинин администрациясынын жана бийликтин башка түзүмдөрүнүн отурумдарын чагылдырган материалдарды, журналисттин субъективдүү комментарийсиз берет, ошондой эле ал материалдарды саясий партияларды, айрым саясий инсандарды жарнамалоо, сатира жана юмор, коммерциялык демөөрчүлүк же жарнама максатында колдонбойт. КТРК кызматкерлери, башкы директору, анын орунбасарлары, башкы редакторлор, ошондой эле Байкоочулар кеңешинин мүчөлөрү саясий партияларга мүчө боло алышпайт.

КТРК саясий партиялардын талаш-тартыштуу маселелерин, саясий окуяларды, саясий партиялардын ишин жана ар кыл саясий партиялардын сунуштарын калыс, эч кимге тартпастан чагылдырат.

Шайлоо жарыянын КТРК Байкоочулар кеңеши бекиткен атайын шайлоо алдындагы редакциялык саясатка ылайык чагылдырат.

Демонстрацияларды, митингдерди, массалык толкундоолорду чагылдырууда КТРК уюштуруучулардын иш-аракеттерин, максаттарын жана талптарын так көрсөтөт. Маалыматтын булагын көрсөтүү менен катышуучулардын чындыкка болушунча жакын келген санын баалайт. Башаламандыктар жана өзгөчө кырдаалдар убагында жабыр тарткандардын санын көрсөтүү менен маалыматты берүүдө КТРК дайыма маалыматтын булагын көрсөтөт. Эгерде бир нече булактар болгон учурда КТРК маалыматтардын баарын берет же ишенимге көбүрөөк ээ болгон маалымат булагына таянат. Кырдаалды кошумча курчутууну пайда кылбаш үчүн КТРК массалык толкундоолор тууралуу маалыматтарды, зордук-зомбулуктун актыларын

жана/же башаламандыктарды чагылдыруу боюнча этикалык принциптердин негизинде берет.

Коомдук телерадиоберүү корпорациясы Кыргыз Республикасынын Президентине, Жогорку Кеңештин төрагасына, Премьер-министрге, Жогорку соттун төрагасына өзгөчө кырдаалда билдирүүлөр менен чыгуусу үчүн ободо бекер убакыт берет.

9. АУДИТОРИЯНЫН АЛДЫНДАГЫ ЖООПКЕРЧИЛИК ЖАНА КООМЧУЛУК МЕНЕН БАЙЛАНЫШ

Коомчулуктун пикирин эске алуу программа түзүүдөн тышкары, каналдын материалдарынын сапатын, айкындыгын, тактыгын камсыздоо үчүн маанилүү. Буга байланыштуу КТРКнын кызматкерлери жана Байкоочулар кеңеши аудиториянын алдында өз милдеттеринин аткарылышы жана аны менен байланыш механизмдеринин түзүлүшү үчүн жооп берет. Коомдук телерадиоберүү корпорациясынын негизи болуп медиа керектөөчүлөрдүн ишеними саналат.

10. ЖОЛ БЕРИЛБЕЙ ТУРГАН АРАКЕТТЕР

КТРКда:

- 1) Кыргыз Республикасынын жарандарынын улуттук, патриоттук жана диний сезимдерине, ошондой эле, баалуулуктарына терс таасирин тийгизген материалдар;
- 2) Эротикага, зордук-зомбулукка жана ырайымсыздыкка байланыштуу иш-аракеттерди даңазалоого;
- 3) Берүүлөрдүн катышуучуларын жана көрүүчүлөрдү сыйлабаган мамиле;
- 4) Спирттик ичимдиктерин жана тамекини, ошондой эле, баңгизат, психотроптук каражаттарды жарнамалоо;
- 5) Кылмышка байланыштуу иш-аракеттерди даңазалоого.